

Το “Detention monitoring Aegean” και το “Legal Centre Lesbos” δημοσιεύουν κοινό άρθρο.

ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ ΤΙΣ ΑΠΕΛΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Άνθρωποι παγιδευμένοι στα ελληνικά νησιά στερούνται θεμελιωδών δικαιωμάτων

Από την στιγμή της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, όλο και περισσότεροι άνθρωποι που ψάχνουν προστασία στην Ευρώπη απελαύνονται απευθείας από τα ελληνικά νησιά προς την Τουρκία. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τουλάχιστον 2,224 άνθρωποι έχουν απελαθεί από την εφαρμογή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας στις 20 Μαρτίου 2016. Υπό την διαρκή απειλή της απέλασης, πολλοί βρίσκονται σε κατάσταση αναμονής για περισσότερο από έναν χρόνο. Πρέπει να περιμένουν υπό αποκτηνωτικές συνθήκες διαβίωσης εντός των αγκυρωτών συρματοπλεγμάτων των Ευρωπαϊκών κέντρων κράτησης στα ελληνικά νησιά, τα οποία δε μπορούν να καλύψουν τις πιο βασικές τους ανάγκες. Η αδιέξοδη κατάσταση τους οδηγεί σε απόγνωση. Ήδη μέσα στο 2017, οι «Γιατροί χωρίς Σύνορα» κατήγγειλαν την κατάσταση ως «εκτάκτου ανάγκης για την πνευματική υγεία» στα ελληνικά νησιά. Το χειμώνα 2016/2017, τουλάχιστον έξι άνθρωποι πέθαναν στον καταυλισμό της Μόριας στη Λέσβο, εξαιτίας των φρικτών συνθηκών διαβίωσης. Σύμφωνα με μια πιο πρόσφατη έκθεση των Γιατρών χωρίς Σύνορα, η κατάσταση έχει επιδεινωθεί. Πολλοί άνθρωποι, παγιδευμένοι στους καταυλισμούς, βιώνουν έντονη βία από τις αρχές και η ειρηνική αντίσταση σε αυτή την κατάσταση είναι σοβαρά ποινικοποιημένη. Η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας έχει μετατρέψει τα ελληνικά νησιά με τα Ευρωπαϊκά κέντρα κράτησης σε ανοιχτές φυλακές. Υπό αυτές τις απελπιστικές συνθήκες, ένας αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων συμφωνούν σε «εκούσια επιστροφή» στις χώρες προέλευσής τους. Μετά την υπογραφή της συμφωνίας επιστροφής με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), άτομα συνήθως συλλαμβάνονται και οδηγούνται με χειροπέδες σε κέντρα αναμονής όπου περιμένουν για διάστημα μερικών μηνών μέχρι ν' απελαθούν. Μεταξύ του Ιουνίου 2016 και Απριλίου 2018 περισσότερα από 10.000 άτομα επέστρεψαν από την Ελλάδα στο μέρος προέλευσής τους (ανεξαρτήτως της ασφάλειας της χώρας), μέσω του προγράμματος εκούσιας επιστροφής της ΕΕ και της Ελλάδας.

Κράτηση βασισμένη στην υπηκοότητα

Κάποιοι απελαύνονται ταχύτερα υπό το επονομαζόμενο πιλοτικό πρόγραμμα που στοχεύει σε μετανάστες από χώρες με χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης για διεθνή προστασία. Κρατούνται μετά την άφιξή τους σε φυλακές (τα επονομαζόμενα κέντρα αναμονής) και στην πλειονότητα των περιπτώσεων αναγκάζονται να υποστούν μια διαδικασία ασύλου χωρίς προετοιμασία και νομική υποστήριξη. Ως αποτέλεσμα, μπλέκονται σε ένα κύκλο άδικης κράτησης και επερχόμενης απέλασης. Κάποιοι δεν έχουν καν την ευκαιρία να εξηγήσουν την ανάγκη για χορήγηση προστασίας πριν απελαθούν, καθότι οι αιτήσεις χορήγησης ασύλου τους κατηγοριοποιούνται ως «απαράδεκτες» υπό την επονομαζόμενη γρήγορη συνοριακή διαδικασία που εφαρμόζεται στα ελληνικά νησιά. Μετά την απόφαση του 2017 του Συμβουλίου της Επικρατείας με βάση την οποία η Τουρκία ήταν ασφαλής χώρα για δύο

Σύριοι, Σύριοι πολίτες βρίσκονται υπό την απειλή της απέλασης προς την Τουρκία εξαιτίας των «απαράδεκτων» αιτημάτων χορήγησης ασύλου.

Εάν το αίτημα ενός αιτούντος άσυλο απορριφθεί ή θεωρηθεί απαράδεκτο, το άτομο έχει δύο επιλογές: είτε να προσφύγει κατά της απορριπτικής απόφασης είτε να επιστρέψει εκούσια στην χώρα προέλευσής του κατά τη διαδικασία του ΔΟΜ. Οι προσφυγές κατά των απορριπτικών αποφάσεων κατέληξαν μια απλή επίσημη πράξη· δεδομένου ότι οι επιτροπές εξέτασης προσφυγών μεταβλήθηκαν υπό την πίεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα ποσοστά των προσφυγών με θετική έκβαση, που τον Νοέμβριο του 2016 έφταναν το 97,9% έπεσαν κοντά στο 1%. Πολλοί γνωρίζουν ότι δεν θα έχουν την ευκαιρία η υπόθεσή τους να εξεταστεί δίκαια στο στάδιο της προσφυγής και νοιώθουν εξαναγκασμένοι να υπογράψουν την λεγόμενη «εκούσια επιστροφή» ως τη μόνη επιλογή προκειμένου να διαφύγουν την απέλαση στην Τουρκία.

Παρά το γεγονός ότι η ελληνική νομοθεσία δίνει το δικαίωμα στους αιτούντες άσυλο να ασκήσουν προσφυγή και δεύτερη φορά ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, στην πραγματικότητα, αυτό είναι πρακτικά αδύνατο εξαιτίας της έλλειψης επαρκών δικηγόρων που ασχολούνται με τη διαδικασία χορήγησης ασύλου εντός των καταυλισμών και του κόστους που απαιτείται για την άσκηση δευτεροβάθμιας προσφυγής.

Η διαδικασία ασύλου στα ελληνικά νησιά παραβλέπει θεμελιώδη νομικά πρότυπα

Η διαδικασία ασύλου που ακολουθείται από την Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου (ΕΥΑ) και από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) τέθηκε υπό την επίβλεψη του Συνηγόρου του Πολίτη και επανειλημμένα δέχθηκε επικρίσεις από τους παρατηρητές. Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τα Συνταγματικά και Ανθρώπινα Δικαιώματα (ECCHR) κατέληξαν ότι η «EASO παραβλέπει θεμελιώδη νομικά πρότυπα» και ότι «οι υπάλληλοι της EASO δεν σέβονται θεμελιώδη πρότυπα νομιμότητας». Παρόλο που ο Συνήγορος του Πολίτη εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες για το έργο της EASO, δεν προέβη σε καμία περαιτέρω ενέργεια.

Τα άτομα που απελαύνονται από την Ελλάδα αντιμετωπίζουν κίνδυνο φυλάκισης και περαιτέρω απέλαση· η Τουρκία δεν είναι ασφαλής χώρα

Η θεώρηση των αιτημάτων χορήγησης ασύλου ως απαράδεκτων και η απόρριψή τους υπό τη γρήγορη συνοριακή διαδικασία που οδηγεί σε απελάσεις των αιτούντων ασύλου στην Τουρκία βασίζεται στην θεώρηση της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας. Ωστόσο, οι απελαθέντες στην πραγματικότητα κρατούνται σε φυλακές αναμονής μετά την άφιξή τους σε τρομακτικές συνθήκες για διάστημα έως και 12 μήνες. Τελικά, η πλειονότητα αυτών απελαύνονται στις χώρες προέλευσής τους χωρίς να τους δίνεται η δυνατότητα να αιτηθούν διεθνή προστασία. Η Τουρκία υπέγραψε την Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων αλλά διατηρεί τον γεωγραφικό περιορισμό, που σημαίνει ότι εγγυάται την ιδιότητα του πρόσφυγα σε πολίτες κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Όσον αφορά τους πολίτες άλλων χωρών, η Τουρκία αναγνωρίζει μόνο την «προσωρινή προστασία». Θεωρητικά, μόνο Σύριοι μπορούν να υπαχθούν σε προσωρινή προστασία, που παρέχει πολύ περιορισμένα δικαιώματα, ενώ άτομα άλλων εθνικοτήτων μπορούν

θεωρητικά να υπαχθούν σε μια αδύναμη βοηθητική προστασία για όσο χρόνο περιμένουν να μεταφερθούν σε τρίτες χώρες.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από την ισχύ της Συμφωνίας ΕΕ- Τουρκίας, μόνο σε δύο Σύριους απελαθέντες δόθηκε προστασία στην Τουρκία από τον Σεπτέμβριο του 2017. Πολλοί που διέφυγαν τον πόλεμο, την δίωξη και την φτώχεια δεν πέρασαν μια δίκαιη ακροαματική διαδικασία για την χορήγηση ασύλου στην Ελλάδα ή στην Τουρκία. Επιπρόσθετα, έπειτα από μια μακρόχρονη κράτηση στην Τουρκία ή την Ευρώπη, απελούνονται πίσω στην χώρα προέλευσής τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι απελαθέντες αναγκάζονται να υπογράψουν έγγραφα επιστροφής ή ακόμα και το κάνουν αυτοβούλως προκειμένου να διαφύγουν την φυλάκιση. Απελαθείς από την Τουρκία στην Νιγηρία ανέφερε ότι είχε φιμωθεί και απειληθεί με ηλεκτροφόρο όπλο από την τουρκική αστυνομία κατά την διάρκεια της πτήσης απέλασής του.

Σοβαρή έλλειψη διαφάνειας από τις αρχές

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η απέλαση γίνεται κρυφά. Είναι σχεδόν αδύνατο για τις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους ανεξάρτητους φορείς να παρακολουθούν την διαδικασία της απέλασης και να προσφέρουν βοήθεια σ' εκείνους που έχουν απελαθεί στην Τουρκία. Παρά το γεγονός ότι η Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει γνώση του αριθμού και της υπηκοότητας των απελαθέντων, στις περισσότερες περιπτώσεις ούτε η Ελληνική Υπηρεσία για το Άσυλο, η Ελληνική Αστυνομία, η ΕΕ ούτε και η FRONTEX διατίθενται να αποκαλύψουν πληροφορίες σχετικά με τους απελαθέντες πριν την απέλασή τους, παρά μόνο στον δικηγόρο τους- αν είναι αρκετά τυχεροί να έχουν έναν. Πληροφορία ζωτικής σημασίας γίνεται απρόσιτη. Κατά την διάρκεια της απέλασης, η επίσκεψη προς τους απελαθέντες είναι περιορισμένη και σε πολλές περιπτώσεις απαγορεύεται η δημόσια επικοινωνία. Ανεξάρτητοι εθελοντές που παρακολουθούν αυτές τις δραστηριότητες βρίσκονται υπό έλεγχο, κρατούνται για μικρά χρονικά διαστήματα και εκφοβίζονται από την αστυνομία.

Απάνθρωπες πρακτικές απέλασης: απελούνονται άρρωστα άτομα και άτομα των οποίων οι υποθέσεις εκκρεμούν ενώπιον της διαδικασίας χορήγησης ασύλου

Άτομα έχουν απελαθεί παρά την ύπαρξη σοβαρών προβλημάτων υγείας, όπως χρόνιες παθήσεις, ανικανότητα και επικίνδυνες ασθένειες. Έχουν καταγραφεί περιπτώσεις μεταναστών που δήλωσαν ότι νωρίς το πρωί η αστυνομία τους ξύπνησε, ζητώντας τους να ετοιμάσουν τα υπάρχοντά τους εντός δεκαπέντε λεπτών και έπειτα τους απέλασαν. Συχνά τους απαγορεύεται να επικοινωνούν με δικηγόρους και φίλους. Ως αποτέλεσμα κανείς δε μπορεί να παρέχει βοήθεια ή νομική παρέμβαση, καθότι δεν γνωρίζουν για την κατάσταση τους. Σε άλλες περιπτώσεις, απελαθέντες ενημερώθηκαν αναληθώς για τη μεταφορά τους στην ηπειρωτική Ελλάδα και κατέληξαν σε φυλακή στην Τουρκία. Σε λίγες περιπτώσεις που τα ονόματα των απελαθέντων ήταν γνωστά, αποκαλύφθηκε ότι είχαν απελαθεί χωρίς να έχουν την ευκαιρία να αιτηθούν άσυλο ή βρίσκονταν ακόμα σε στάδιο της διαδικασίας χορήγησης ασύλου. Αμέσως μετά την εφαρμογή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, οι οργανώσεις Human Rights Watch και Pro Asyl τόνισαν ότι αιτήσεις χορήγησης ασύλου δεν ελήφθησαν υπόψιν και μη νομικά δεσμευτικές ειδοποιήσεις απέλασης εκδόθηκαν σε άτομα που έψαχναν προστασία πριν την απέλασή τους. Επιπρόσθετα, δικηγόροι ανέφεραν διοικητικά

λάθη, όπως το μπέρδεμα αριθμών υποθέσεων. Σπανίως, περιπτώσεις απέλασης εμποδίστηκαν το τελευταίο λεπτό, όταν ο δικηγόρος ενέμενε ότι ο πελάτης τους βρισκόταν υπό την διαδικασία προσφυγής κατά της δεύτερης απορριπτικής απόφασης του αιτήματος ασύλου και μόνον εφόσον ο δικηγόρος έφτανε εγκαίρως στο αστυνομικό τμήμα για να σταματήσει την απέλαση.

Οι σύγχρονες πρακτικές απέλασης και κράτησης ατόμων που αναζητούν προστασία παραβιάζουν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Οι κάτωθι υπογράφωντες εντόνως φέρουμε την αντίρρησή μας στις αποκτηνωτικές και καταπιεστικές πράξεις.

Ζητούμε από την ΕΕ και το ελληνικό κράτος:

- **Να παρέχει διαφάνεια και πρόσβαση στην πληροφορία σχετικά με τη διαδικασία των απελάσεων.**
- **Να σταματήσουν τις απελάσεις στην Τουρκία- Δεν είναι ασφαλής χώρα.**
- **Να σταματήσουν τις απάνθρωπες «εκούσιες» πρακτικές επιστροφών**
- **Να σταματήσουν την Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας και να επιτρέψουν στους μετανάστες να φύγουν από τα ελληνικά νησιά**
- **Να σταματήσουν την κράτηση των μεταναστών**

Deportation Monitoring Aegean

Legal Centre Lesbos

Σεπτέμβριος 2018